

Michael Wohlenberg

Sokneprest i Sannidal, Bamble prosti, Agder og Telemark bispedømme
Sannidal, 7. september 2016

Til Kirkerådet i Den norske kirke

Høring om vigselsturgi for likekjønnede og ulikkjønnede par - HØRINGSUTTALELSE:

Den nye liturgien mangler fundamentaltekstene fra skapelsesberetningene, og fra Jesus. Den mangler dermed den bibelske begrunnelsen og forpliktelsen for ekteskapet.

Den gir uttrykk for en ny ekteskapsforståelse som blir et slags annenrangs "B"-ekteskap, når det mangler Guds innstiftelse av ekteskapet, og Bibelens forpliktende bud.

Jeg mener også at kirken burde gi fra seg vigselstretten. Vi burde heller gi rom for forbønn for forskjellige typer parforhold, enn å forandre på skapelsesberetningene i Bibelen.

Forslag til ny kjønnsnøytral ekteskapsliturgi (2016), alminnelige bestemmelser, punkt 3:

Det er foreslått følgende presisering, trolig for å gi prester med et tradisjonelt klassisk kristent ekteskapsyn mulighet til ikke å bruke den nye kjønnsnøytrale liturgien: "Forrettende prest har avgjørelsesmyndighet når det gjelder bruk av denne liturgien, jf. Tjenesteordning for menighetsprester, § 7." Denne formulering kan tolkes slik at en prest kan påtvinge brudeparet den nye kjønnsnøytrale liturgien, selv om brudeparet ikke ønsker den. Brudeparet må ha retten til å velge den gamle kjønnspolare liturgien, når de ønsker den.

Forslag til ny kjønnsnøytral ekteskapsliturgi (2016), punkt 4 "Skriftlesning":

Innledningsord:

Innledningen av skriftlesing i den gamle ordningen (2003) framhever at Gud har innstiftet ekteskap: "Gud har skapt oss til å leve i fellesskap med ham og med hverandre. Han har ordnet det slik at mann og kvinne skal være ett og stadfestet dette fellesskapet med sin velsignelse."

Den nye innledningen i forslaget (2016) mangler Guds innstiftelse av ekteskapet og fokuserer på menneskenes valg, når den bruker denne formuleringen: "Når to mennesker velger å leve sammen i ekteskap, stadfester Gud dette fellesskapet med sin velsignelse."

Jeg ser at det er vanskelig eller umulig å finne formuleringer om at Gud har innstiftet et kjønnsnøytralt ekteskap. Men henvisning til innstiftelsen av Gud burde være med i et kirkelig ekteskapsritual. Alternativet er at kirken gir fra seg vigselstretten, og heller konsentrerer seg om forbønnshandlinger og velsignelser.

Forslag til ny kjønnsnøytral ekteskapsliturgi (2016), punkt 4 "Skriftlesning":

Fundamentaltekstene fra 1 Mosebok 1 + 2, og bekræftelsen fra Jesus er borte:

Den kjønnspolare liturgien fra 2003 har med som obligatorisk lesning: 1 Mos 1,27-28a (mennesket skapt i Guds bilde, som mann og kvinne), og 1 Mos 2,24 gjengitt av Jesus i Matt 19,4-5 (mann og kvinne blir en kropp). Dessuten Jesus sitt ord rett etterpå om at ekteskapet ikke skal skilles (Matt 19,6). Gjennom dette Jesus-sitat får vi også en indirekte henvisning til budet om ikke å bryte ekteskapet i de Ti bud.

Jesus bekrefter i Matt 19,4-5 skapelsesordningen av det gudgitte livslange fellesskapet mellom mann og kvinne.

Vi finner i Skriften eksempler på skilsmisse, og fortellinger om ekteskap uten barn. Disse unntak og variasjoner fra normalordningen opphever ikke fundamentaltekstene. Det er normalordningen som må lyde gjennom fundamentaltekstene som derfor burde bli lest i en kristen ekteskapsliturgi. Forkynnelsen kan etterpå tolke tekstene inn i den aktuelle situasjonen og utfordringen.

Det nye forslaget (2016) har ikke med disse fundamentaltekstene. I stede brukes Sal 36,6-10, og 1 Joh 4,7-12. Dette er flotte bibeltekster om Guds miskunn og hans kjærlighet. De må gjerne leses under ekteskapsinngåelsen. Men tekstene mangler Guds innstiftelse og hans påbud om gjensidig livslang troskap. Det nye forslaget mangler derfor også formuleringen: "Guds ord vitner om ekteskapet at det er hellig og ukrenkelig."

Fundamentaltekstene 1 Mos 1,27-28a og 1 Mos 2,24 (= Matt 19,4-6) burde være med i et kirkelig ekteskapsritual, som en markering og definisjon av det kristne ekteskapssyn.

Alternativet må bli at kirken gir fra seg vigselfretten, og at kirken heller konsentrerer seg om forbønn og velsignelse i stede.

Forslag til ny kjønnsnøytral ekteskapsliturgi (2016), punkt 9 "Forbønn":

Forbønn A i det nye forslaget (2016) mangler formuleringen fra 2003: "du som har innsatt ekteskapet". Også her mangler innstiftelsen fra Gud. Dette fordi det ikke finnes noe kjønnsnøytralt ekteskap innstiftet av Gud!

Selvsagt skal vi kunne glede oss over kjærlighet og be om trofasthet. Kirken burde si fra seg vigselfretten, og bare gjennomføre forbønnshandlinger og velsignelser. Dette vil gjøre det enklere for noen av oss prester med et tradisjonelt kjønnspolart ekteskapssyn. Det vil være enklere å gjennomføre forbønnshandlinger ut i fra pastoralt skjønn, uten å måtte erklære noe for å være rette ekteskap, men som ikke har dekning i Skriften og bekjennelser.

Bibelverset i 1 Mos 2,18 ("en hjelper av samme slag"):

Flertallet i bispemøtets utredning fra 2013 bruker 1 Mos 2,18 som et slags grunnargument i sin begrunnelse for å åpne opp for likekjønnet ekteskap. Deres argumentasjon går ut på at vi mennesker er skapt som relasjonelle vesener. Det er dette ønske om en forpliktende relasjon som langt på vei synes å konstituere ekteskapet når flertallet skriver: "... åpner for homofiles ønske om å leve i et kjærlighetsforhold preget av verdier som tillit, troskap og samhold livet ut, og som vi i dag fremdeles må legge vekt på i ekteskapsforståelsen" (s 3-6).

Jeg selv mener også at skapelsesberetningene sier mye om oss mennesker som relasjonelle vesener som er i relasjon med hele skaperverket:

I 1 Mos 1,27-28 blir menneskene (mann og kvinne) skapt på samme skapelsesdagen som landdyrene (v.24-25). På en måte er vi litt i slekt med dyrene, men samtidig forskjellig.

I 1 Mos 2,18 er det "ikke godt for mennesket å være alene". Dyrene blir så skapt i v.19-20, som et delvis svar på menneskets ensomhet: "Men til seg selv fant mennesket ingen hjelper av samme slag". Derfor skaper (omskaper) Gud mennesket til mann og kvinne (v.21-25). Men denne fortsettelsen henvises det IKKE til i bispemøtets flertallsargumentasjon fra 2013! Når jeg leser 1 Mos 2,18, innleder dette verset tydelig innstiftelsen av det kjønnspolare ekteskap mellom kvinne og mann.

Jeg har forståelse for at noen kristne søsken finner i 1 Mos 2,18 støtte for andre typer vennskaps- og parforhold. Og flott at statssamfunnet legger til rette for juridisk forpliktende fellesskap. Men likekjønnede par- og vennskapsforhold er ikke det samme som et ekteskap mellom kvinne og mann, innstiftet av Gud.

Det nye forslaget (2016) innfører 1 Mos 2,18 som en av alternativtekstene som kan leses, men ikke som obligatorisk tekst. Kanskje fordi 1 Mos 2,18 leder over til 1 Mos 2,24-25 (kvinne og mann en kropp)?

Trofasthet og kjærlighet:

Når fundamentaltekstene fra skapelsen og fra Jesus er tatt vekk, er det bare gjennom ekteskapsløftet til hverandre at paret i liturgiforslaget fra 2016 lover hverandre livslang troskap. Dette løftet får ikke lenger noe støtte i bibelske tekster og bud. Vi innfører et slags annenrangs B-ekteskap, som mangler den bibelske begrunnelse og forankring og forpliktelse.

Skapelsesberetningene som kristen bekjennelse:

Det er i skapelsesberetningene fra 1 Mos 1+2 at vi forankrer menneskeverd, og likeverd mellom kjønnene, uavhengig av kjønn og seksuell identitet og funksjonsnivå. Og ekteskapet mellom to personer av forskjellig kjønn.

Jeg opplever det slik at vi forandrer på normative tekster fra Bibelen når vi omskaper det kjønnspolare ekteskapet mellom kvinne og mann til bare å være en kjærlighetsrelasjon mellom to mennesker. Vi griper inn i skapelsesberetningenes profetiske ordlyder og sensurerer disse. Hva kan bli det neste som vi tar vekk? Menneskeverdet? Likestillingen?

Det er særlig pga skapelsesberetningene at jeg selv er overbevist om at det er godt og rett og ønskelig at begge kjønn er representert i de fleste sammenhenger. For vi skal utfylle hverandre og hjelpe hverandre. Selvsagt finnes også sammenhenger hvor det er naturlig med team av samme kjønn. Og vi burde være åpne for variasjoner og unntak og mye som er uforklarlig i vår opplevelse av livet i dag. Verden er ikke helt slik som i 1 Mos 1+2, før syndefallet.

Jesus viser flere ganger tilbake til skapelsen, for å sette loven og menneskelige bud i perspektiv, bl.a. i Matt 19,8 ("fra begynnelsen ..."). Det er med hjelp av skapelsesberetningene og Jesus og apostlenes ord at vi må tolke og kritisere Bibelens mange rare tekster som for eksempel om flerkoneri og undertrykkende ekteskapspraksis i Bibelens tid. Fra begynnelsen av hadde Skaperen tenkt annerledes: Vi er skapt som kvinner og menn, med samme verdi, likevel forskjellige, som utfyller og hjelper og tiltrekker hverandre. Og når en mann og en kvinne finner hverandre og lover hverandre å elske og ære hverandre livet ut, i gode og onde dager, da er dette etter Guds vilje. Da står dette under Guds velsignelse. Da er dette det ekteskapet som det verdslige regimentet forvalter, og som det lutherske presteembete kan være med på å bevitne for at brudeparet er "rette ektefolk".

Ny liturgi og menighetsmøte:

Den nye vigselsliturgien fra 2013 formidler ny lære, selv om den i form og innhold skal framstå som minst mulig forskjellig fra den gamle fra 2003.

Innføring av nye liturgier skal etter kirkeloven vedtas av menighetsmøter i de enkelte sokn.

Også innføringen av den nye vigselsliturgien burde godkjennes av et menighetsmøte.

Dette vil trolig føre til åpen uenighet og splid. Den nye ekteskapslæren har et kirkesplittende potensial. Vi skulle heller innført forbønnsliturgier for ekteskapslignende parforhold.